

בענין זמן תפילת ערבית

1) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ב עמוד א

משנה. מאימתי קורין את שמע בערבין? - משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: עד חצות. רבן גמליאל אומר: עד שיעלה עמוד השחר. מעשה ובאו בניו מבית המשתה, אמרו לו: לא קרינו את שמע. - אמר להם: אם לא עלה עמוד השחר חייבין אתם לקרות. ולא זו בלבד אמרו, אלא כל מה שאמרו חכמים עד חצות מצותן עד שיעלה עמוד השחר; הקטר חלבים ואברים מצותן עד שיעלה עמוד השחר, וכל הנאכלים ליום אחד מצותן עד שיעלה עמוד השחר, אם כן, למה אמרו חכמים עד חצות? כדי להרחיק אדם מן העבירה

2) רש"י מסכת ברכות דף ב עמוד א

עד סוף האשמורה הראשונה - שליש הלילה, כדמפרש בגמרא, (ברכות/ דף ג א) ומשם ואילך עבר זמן, דלא מקרי תו זמן שכיבה, ולא קרינו ביה בשכבך, ומקמי הכי נמי לאו זמן שכיבה, לפיכך הקורא קודם לכן - לא יצא ידי חובתו, אם כן למה קורין אותה בבית הכנסת, - כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה, והכי תניא בברייתא בברכות ירושלמי, ולפיכך, חובה עלינו לקרותה משתחשך, ובקריאת פרשה ראשונה שאדם קורא על מטתו - יצא

3) תוספות מסכת ברכות דף ב עמוד א

מאימתי קורין וכו' - פי' רש"י ואנן היכי קרינו מבעוד יום ואין אנו ממתניין לצאת הכוכבים כדמפרש בגמ' על כן פירש רש"י שקריאת שמע שעל המטה עיקר והוא לאחר צאת הכוכבים. והכי איתא בירושלמי אם קרא קודם לכן לא יצא ואם כן למה אנו מתפללין קריאת שמע בבית הכנסת כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה. תימא לפירושו והלא אין העולם רגילין לקרות סמוך לשכיבה אלא פרשה ראשונה (לקמן דף ס:). ואם כן שלש פרשיות היה לו לקרות. ועוד קשה דצריך לברך בקריאת שמע שתיים לפניו ושתיים לאחריה בערבית. ועוד דאותה קריאת שמע סמוך למטה אינה אלא בשביל המזיקין כדאמר בסמוך (דף ה.). ואם תלמיד חכם הוא אינו צריך. ועוד קשה דא"כ פסקינן כרבי יהושע בן לוי דאמר תפלות באמצע תקנום פי' באמצע בין שני קריאת שמע בין קריאת שמע של שחרית ובין ק"ש של ערבית. ואנן קי"ל כר' יוחנן דאמר לקמן (דף ד:). איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה של ערבית לתפלה. לכן פי' ר"ת דאדרבה קריאת שמע של בית הכנסת עיקר. ואם תאמר היאך אנו קורין כל כך מבעוד יום. ויש לומר דקיימא לן כרבי יהודה דאמר בפרק תפלת השחר (דף כו.). דזמן תפלת מנחה עד פלג המנחה דהיינו אחד עשר שעות פחות רביע ומיד כשיכלה זמן המנחה מתחיל זמן ערבית. ואם תאמר היאך אנו מתפללין תפלת מנחה סמוך לחשכה ואפילו לאחר פלג המנחה. יש לומר דקיימא לן כרבנן דאמרי זמן תפלת המנחה עד הערב ואמרינן לקמן (דף כז.). השתא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר דעבד כמר עבד דעבד כמר עבד. מכל מקום קשיא דהי כתרי קולי דסתרן אהדדי שהרי מאיזה טעם אנו מתפללין ערבית מיד לאחר פלג המנחה משום דקיימא לן דשעת המנחה כלה כדברי רבי יהודה ומיד היו זמן ערבית ובזמן התפלה עצמה לא קיימא לן כרבי יהודה אלא כרבנן. על כן אומר ר"י דדאי קריאת שמע של בית הכנסת עיקר ואנו שמתפללין ערבית מבעוד יום סבירא לן כהני תנאי דגמרא דאמרי משעה שקדש היום וגם משעה שבני אדם נכנסים להסב דהיינו סעודת ע"ש והיא היתה מבעוד יום ומאותה שעה היו זמן תפלה. וגם ראייה (לקמן כז) דרב היו מצלי של שבת בערב שבת ומסתמא גם היה קורא קריאת שמע. מכל אותן הראיות משמע דקריאת שמע של בית הכנסת היא

עיקר. והא דקאמר בירושלמי למה היו קורין בבהכ"נ וכו' אומר ר"ת שהיו רגילין לקרות ק"ש קודם תפלתם כמו שאנו רגילין לומר אשרי תחלה ואותה ק"ש אינה אלא לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה. ומכאן נראה מי שקורא ק"ש על מטתו שאין לברך וגם אינו צריך לקרות אלא פרשה ראשונה

(4) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כז עמוד א

תפלת המנחה עד הערב וכו'. אמר ליה רב חסדא לרב יצחק: התם אמר רב כהנא הלכה כרבי יהודה הואיל ותנן בבבירתא כוותיה, הכא מאי? אישתיק ולא אמר ליה ולא מידי. אמר רב חסדא: נחזי אנן, מדרב מצלי של שבת בערב שבת מבעוד יום - שמע מינה הלכה כרבי יהודה. אדרבה, מדרב הונא ורבנן לא הוה מצלו עד אורתא, שמע מינה אין הלכה כרבי יהודה! השתא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר, דעבד כמר - עבד, דעבד כמר - עבד

(5) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ט עמוד ב

משנה. מאימתי קורין את שמע בשחרית? משיכיר בין תכלת ללבן. רבי אליעזר אומר: בין תכלת לכרתי. (וגומרה) עד הנץ החמה. רבי יהושע אומר: עד שלש שעות שכן דרך מלכים לעמוד בשלש שעות. הקורא מכאן ואילך לא הפסיד, כאדם הקורא בתורה

(6) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף י עמוד ב

הקורא מכאן ואילך לא הפסיד. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא, ובלבד שלא יאמר יוצר אור. מיתבי: הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם שהוא קורא בתורה, אבל מברך הוא שתיים לפניו ואחת לאחריה - תיובתא דרב חסדא! תיובתא. איכא דאמרי, אמר רב חסדא אמר מר עוקבא: מאי לא הפסיד - שלא הפסיד ברכות. תניא נמי הכי: הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם שקורא בתורה, אבל מברך הוא שתיים לפניו ואחת לאחריה. אמר רבי מני: גדול הקורא קריאת שמע בעונתה יותר מהעוסק בתורה, מדקתני: הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה, מכלל דקורא בעונתה - עדיף

(7) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יז עמוד ב

ואמר רבי יוחנן: הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה יפנה ויטול ידיו, ויניח תפילין ויקרא קריאת שמע ויתפלל, וזו היא מלכות שמים שלמה

(8) רמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ב: יד

טעה באמצע הפרק ואינו יודע להיכן פסק חוזר לראש הפרק, היה קורא וכתבתם ואינו יודע אם הוא בוכתבתם של שמע או בוכתבתם שבוהיה אם שמוע חוזר לוכתבתם של שמע, ואם נסתפק לו אחר שקרא למען ירבו ימיכם אינו חוזר שעל הרגל לשונו הוא הולך

(9) רמב"ם הלכות מילה פרק ג

גר שמל קודם שנתגייר וקטן שנולד כשהוא מהול כשמטיפין ממנו דם ברית אינן צריכין ברכה, וכן אנדרוגינוס אין מברכין על מילתו מפני שהוא אינו זכר ודאי.

השגת הראב"ד/ וכן אנדרוגינוס אין מברכין על מילתו מפני שאינו זכר ודאי. כתב הראב"ד ז"ל ל"א/א/ אם אנדרוגינוס ספק מברך עליו מפני שהוא ספק דאורייתא ועל ספק דאורייתא מברכין חוץ מן הדמאי מפני שרוב עמי הארץ מעשרין. הן עכ"ל

10) רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ג

המתפלל תפלה קודם זמנה לא יצא ידי חובתו וחוזר ומתפלל אותה בזמנה, ואם התפלל תפלת שחרית בשעת הדחק אחר שעלה ו עמוד השחר יצא, ויש לו להתפלל תפלת ערבית של לילי שבת ז בערב שבת קודם שתשקע החמה, וכן יתפלל ערבית של מוצאי שבת בשבת לפי שתפלת ערבית רשות אין מדקדקין ח בזמנה, ובלבד שיקרא ק"ש בזמנה אחר צאת הכוכבים.

/השגת הראב"ד/ ויש לו להתפלל וכו'. כתב הראב"ד ז"ל ל"א/א/ אין ראוי לעשות כן אלא לצורך שעה והלא צריך +.לסמוך גאולה לתפלה